

INNOVATSION TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INSON
KAPITALINING ROLI**Xakimova Muslima**

BA-204 Millat Umid University

Toshkent – 2025

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17758390>

Abstract: Ushbu tezisda zamonaviy iqtisodiyotda innovatsion tadbirkorlikning ahamiyati va uning rivojlanishida inson kapitalining o'rnini yoritilgan. Inson kapitali — bilim, ko'nikma, malaka va salohiyatlar majmui sifatida — innovatsion jarayonlarning asosiy harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Innovatsion tadbirkorlikning samarali faoliyat yuritishi uchun malakali, ijodkor, yangi g'oyalar yaratishga qodir inson resurslarini shakllantirish muhim omildir. Tadqiqot davomida innovatsion muhitni rivojlantirish shartlari, inson kapitalini rivojlantirish mexanizmlari, ta'lim tizimining o'rnini, davlat siyosati va korxonalar amaliyoti tahlil qilingan. Natijada, innovatsion iqtisodiyotga o'tish jarayonida inson kapitali strategik resurs sifatida baholanishi zarurligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: inson kapitali, innovatsion tadbirkorlik, malaka, ta'lim, innovatsion iqtisodiyot, innovatsiya, kreativlik.

Kirish

Bugungi globallashtirish sharoitida mamlakatlarning iqtisodiy raqobatbardoshligi ko'proq innovatsion rivojlanish darajasi bilan belgilanmoqda. Innovatsion tadbirkorlik esa iqtisodiyotning asosiy harakatlantiruvchi kuchi sifatida innovatsion mahsulot va xizmatlarni yaratish, yangi texnologiyalarni joriy etish, iqtisodiy o'sishni jadallashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Innovatsion jarayonlarning markazida inson faktori turadi. Inson kapitali nafaqat bilim va ko'nikmalar jamlanmasi, balki ijodkorlik, tashabbuskorlik, zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish qobiliyati kabi jihatlarni o'z ichiga oladi. Shu sababli innovatsion tadbirkorlik rivojida inson kapitalini shakllantirish, rivojlantirish va undan samarali foydalanish davlat va jamiyat oldidagi strategik vazifa hisoblanadi.

1. Inson kapitali tushunchasi va uning ahamiyati

Inson kapitali — iqtisodiy faoliyatda ishtirok etuvchi shaxsning bilim, malaka, intellektual salohiyat, tajriba va kreativ qobiliyatlar to'plami sifatida talqin qilinadi. U ishlab chiqarishning eng muhim omillaridan biri bo'lib, texnologik va innovatsion jarayonlarni boshqarishda asosiy ahamiyatga ega.

Inson kapitalining ahamiyati:

- innovatsion g'oyalarni yaratishda;
- texnologiyalarni o'zlashtirish va takomillashtirishda;
- korxona raqobatbardoshligini oshirishda;
- iqtisodiy rivojlanishning barqarorligini ta'minlashda.

2. Innovatsion tadbirkorlik va uning xususiyatlari

Innovatsion tadbirkorlik — yangi texnologiyalar, ilg'or g'oyalar, startaplar, ilmiy ishlanmalar asosida iqtisodiy faoliyatni tashkil etishdir. U yuqori intellektual salohiyat, ilmiy asoslangan qarorlar va kreativ fikrlashni talab qiladi.

Asosiy xususiyatlari:

- yangilik yaratish va uni joriy etish;

- tezkor moslashuvchanlik;
- texnologik ustunlik;
- yuqori daromad potentsiali.

3. Inson kapitalining innovatsion tadbirkorlikdagi roli

Innovatsion faoliyatning har bir bosqichi inson kapitalining bevosita ishtirokini talab qiladi. Malakali kadrlarning yetishmasligi innovatsion rivojlanishga asosiy to'siq bo'lishi mumkin.

Inson kapitalining vazifalari:

- kreativlik va g'oya yaratish;
- analitik tahlil;
- texnologik kompetensiya;
- liderlik va boshqaruv.

4. Ta'lim tizimining innovatsion tadbirkorlikdagi o'rni

Ta'lim inson kapitalining shakllanishi va rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Innovatsion tadbirkorlik uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar ta'lim orqali shakllanadi.

Asosiy vazifalar:

- innovatsion fikrlashni rivojlantirish;
- amaliy ko'nikmalar berish;
- raqamli savodxonlikni oshirish;
- tadbirkorlik kompetensiyalarini shakllantirish;
- ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasi.

5. Inson kapitalini rivojlantirish mexanizmlari

Inson kapitalini rivojlantirish quyidagi mexanizmlar orqali amalga oshiriladi:

- ta'lim va qayta tayyorlash dasturlari;
- raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish;
- innovatsion muhit yaratish (texnopark, inkubator, akseleratorlar);
- motivatsion mexanizmlar (grant, subsidiyalar, imtiyozlar).

6. Davlat siyosatining roli

Davlat innovatsion tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashda muhim o'rin tutadi.

Asosiy yo'nalishlar:

- innovatsion ekotizim yaratish;
- startaplarga soliq imtiyozlari;
- ta'limni modernizatsiya qilish;
- ilmiy tadqiqotlarni moliyalashtirish;
- yosh tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash.

7. Korxonalarda innovatsion amaliyot

Zamonaviy korxonalar innovatsiyalarni rivojlantirish uchun inson kapitaliga katta e'tibor qaratmoqda.

Asosiy amaliyotlar:

- muntazam o'qitish va malaka oshirish;
- innovatsion g'oyalar uchun grantlar;
- R&D bo'limlari tashkil etish;
- kreativ mehnat muhiti yaratish.

Xulosa

Innovatsion tadbirkorlik iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri bo'lib, uning markazida inson kapitali turadi. Shuning uchun inson kapitalini rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish, raqamli ko'nikmalarni kuchaytirish va startap ekotizimini kengaytirish O'zbekiston innovatsion rivojlanishining strategik yo'nalishidir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Shumpeter J. The Theory of Economic Development. – Harvard University Press, 1934.
2. Becker G. Human Capital. – University of Chicago Press, 1993.
3. Drucker P. Innovation and Entrepreneurship. – Harper Business, 2006.
4. O'zbekiston Respublikasi "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi.
5. Innovatsion rivojlanish vazirligi rasmiy manbalari: www.mininnovation.uz
6. Porter M. Competitive Advantage. – Free Press, 1998.
7. OECD. Human Capital and Innovation Report, 2022.
8. Florida R. The Rise of the Creative Class. – Basic Books, 2019.